



## Fredagskronikken

Ola Kvaløy, professor i økonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger og NHH



# Ola Kvaløy Lokalsamfunnet 3.0

Når den politiske og økonomiske makten blir stadig mer konsentrert, får motkreftene faglig tyngde: Alt som kan desentraliseres bør desentraliseres.

● **Myndigheter som søker å løse en større eller mindre samfunnsutfordring, står gjerne med to alternativer: Enten forsøke å løse problemet selv, eller å «outsourcere» problemet til private aktører.**

Det første innebærer som regel mer stat og myndighetskontroll, det andre innebærer som regel mer marked.

I sin ferske bok «The third pillar: How markets and the state leave the community behind» argumenterer den verdensledende økonomen Raghuram Rajan for at både staten og markedet har fått for stor makt i forhold til den tredje viktige pilaren i samfunnet: Lokalsamfunnet.

Man må tillate mindre økonomiske forskjeller mellom lokalsamfunn, men større kulturelle og politiske forskjeller

Hovedtesen er som følger: Stadig flere samfunn er kommet i ubalanse. Den teknologiske utviklingen bidrar til at både økonomisk og politisk makt konsentreres på for få hender. For å løse utfordringene knyttet til stadig større ulikhet, mindre sosial mobilitet, polarisering og populisme, må sivilsamfunnet styrkes på bekostning av både staten og markedet. Dette krever massiv desentralisering av både politisk og økonomisk makt.

Lokalsamfunnene må styrkes.

Rajans tankegods er ikke nytt, men interessant, gitt hans faglige bakgrunn. Han er professor i finans ved Universitetet i Chicago, og er en av verdens mest meritterte og siterte økonomiske tenkere. Han har også bakgrunn som sjeføkonom i IMF og som sentralbanksjef i India.

Rajan bygger sine resonneringer på velkjent økonomisk teori – som likevel er ny nok til ikke å ha blitt klassisk ennå.

Utgangspunktet for analysen er vesentligheten av gode velfungerende lokalsamfunn. Nabolaget du vokser opp i er avgjørende for livsbetingelsene senere i livet. I land som USA og India betyr det (nesten) alt. I Norge betyr det mindre, men forskjellene mellom nabolag øker også her.

For å sikre velfungerende lokalsamfunn bør sentrale myndigheter desentralisere makt så langt ned som mulig, så lenge det ikke går på bekostning av de viktigste nasjonale (og overnasjonale) mål, hevder Rajan. Kommuner og lokalsamfunn må få mer medbestemmelse og selvråderett på sentrale politikkområder som skole, helse, velferd, næring og kultur.

Dette bygger på to sentrale økonomiske innsikter:

→ Eierskap og nærhet til muligheter og problemer gir bedre beslutninger. De som er nær, vet best hvor skoen trykker og bærer de største konsekvensene av beslutningene som tas. Det er alltid fristende å sentralisere og standardisere når man ønsker å løse et nasjonalt eller globalt problem, det vil si lage politikk ovenfra. Men konsekvensen av politikkfeil er desto større. Små enheter kan eksperimentere politisk, og de kan lære av hverandre.

→ Altfor omfattende nasjonale og overnasjonale reguleringer og standardiseringer kan underminere tillitsbaserte – såkalt relasjonelle – kontrakter mellom mennesker.

Hvis sentrale myndigheter alltid ligger og lurer i bakgrunnen som en tilbakefallsløsning på ethvert problem, eller som en hindring for enhver løsning, forvitrer både engasjementet og den sosiale kapitalen. Folk blir mindre avhengige av hverandre, og investerer derfor også mindre i hverandre.

Rajan mener likevel at sentrale myndigheter spiller en viktig rolle for å utjevne de økonomiske forskjellene mellom lokalsamfunn. Sosioøkonomisk ulikhet internt i lokalsamfunn er mindre problematisk enn ulikhet mellom lokalsamfunn, fordi sistnevnte skaper mindre sosial mobilitet og mer apati.

Samtidig må hvert lokalsamfunn få muligheten til å utvikle egen politikk, kultur og identitet.

Man må med andre ord tillate mindre økonomiske forskjeller, men større kulturelle og politiske forskjeller mellom lokalsamfunn. Dette kan også demme opp mot den mest usunne og populistiske nasjonalismen.

Rajan er ikke bare opptatt av å begrense statens makt. Også markedene må reformeres, først og fremst gjennom en mer aktiv politikk for å redusere makten til store og dominerende selskaper. Flere og mindre selskaper vil kunne være tettere på lokalsamfunnene og i større grad ta samfunnsansvar, hevder Rajan.

Man skulle tro lokalsamfunnene ville bety mindre når teknologi nå muliggjør virtuelle små samfunn på tvers av landegrensler. Undersøkelser tyder imidlertid på at lokal identitet blir stadig viktigere, spesielt for folk med høy utdannelse. Samtidig bidrar automatiseringen og robotiseringen til at det genuint menneskelige – menneskets felt – i større grad knyttes til relasjonell og sosial kompetanse, og til fysisk nærvær.

Det lokale kan komme til å bety stadig mer for folk.

Det er mye i boken til Rajan som passer bedre for andre land enn Norge. Like fullt er det en fortelling her som er verdt å ta med seg også for norske politikere og velgere på vei inn i kommunevalgkampen.

→ Den verdensledende økonomen Raghuram Rajan argumenterer i sin ferske bok for at både staten og markedet har fått for stor makt i forhold til lokalsamfunnet. Foto: Punit Paranjpe/AFP/NTB Scanpix



Debattansvarlig: Vidar Ivarsen  
Telefon: 22 00 10 59  
Sentralbord: 22 00 10 00  
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:  
Inntil 4500 tegn med mellomrom  
Underinnlegg/replik:  
Inntil 1500 tegn med mellomrom  
Legg ved portrettfoto

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.

→ Mer debatt side 40-41